

Gamle bøge fra 1821, andekøje fra 1682 og ”skovrejsning” i 1872

Af Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovridergård, Tjele.

Særtryk af artikel i Rummeteren - Skov Klub Information

Gamle bøge fra 1821, andekøje fra 1682 og "skovrejsning" i 1872

Af: Skovtaksator Børge H. Larsen.
Lindum Skovridergård. Tjele.

Den 7. maj, 1994 samledes over 100 af Skovhistorisk Selskabs 575 medlemmer til forårsturen til Gavnø

Efter velkomst af formanden, forstkandidat Kirsten Olesen drog man ind i Gavnø kirke, hvor major Aksel Fløe Henriksen, der har haft sin gang på Gavnø i mange år, fortalte om stedets historie.

Det gamle Gavnø lå ved Susåens udløb. Siden 1200-året har der været et hus (jagthus) på øen her. Erik Menved måtte pantsætte Gavnøen. Margrethe I fik bygget et kloster for "jomfruer af stand" i 1402, og man byggede den kirke, som vi sidder i. Her har klosterfrøknerne haft deres gang. Reformationen betød, at vi ændrede religion, men denne kirke fik lov at beholde sit udseende, og adelsfrøknerne fik lov at udøve deres gerning, indtil de sidste døde. Righovmester Mogens Gøye var forstander.

Otto Thott overtog ejendommen i 1737. Han tilførte slottet den fine malerisamling og et bibliotek på over 200.000 bind. Fløe Henriksen sluttede af med: *Kirken har varme pragtfulde farver. Sidste restaurering i 1807. Lyset kommer ind gennem de samme vinduer med det samme bly som i 1400-tallet.*

Den gamle kulturbog fortæller

Man begav sig derpå ud i skoven Madelungen, hvor skovrider Niels Bjerg bød velkommen, med en særlig velkomst til skovrider Henning Muus, der var skovrider for Gavnø-Lindersvold fra 1934 til 1978. Skovrider Muus's store interesse for Østsjællands Skoves Træforædlings arbejde, gav sig bl.a. udslag i, at der blev anlagt en række forsøg med forskellige

Deltagerne i turen hører om problemerne ved fornyelse af den gamle værnsskov, til venstre i billedet ses en småbladet lind.

Under de gamle bøge fra 1821 kom der mange forslag til den smukke bevoksnings fornyelse.

Vi nåede nu ud til den vestligste del af Lønned Skov, hvor man i den gamle bøgeskov fra 1821 har problemer med vestenvinden.

Niels Bjerg indledte med at sige: *Vi skal prøve på at få skoven fornyet herude. Men lidt om skovdistriktet Gavnø, der er på 764 ha. Her er 40% med løvtræ, 50% med nåletræ og 10% med pyntegrønt og juletræer. En del af distriktet udgøres af plantager. I de gamle skovegne har vi løvtræet. Her er en meget skæv aldersklassefordeling.*

Den skov vi befinder os i her, er noget typisk: en vestrand med meget gammel løvskov; en selvfornyelse med indblandede gamle småbladede lind.

Hvordan bevares den gamle løvskov?

Hvad gør man ved sådan noget? lød skovrider Bjergs spørgsmål. Nogle træer dør af ælde. I 1989 var der en stor blomstring i bøgene, man foretog derfor en harvning, idet der var meget græs i bunden. I september en ny harvning. Så da oldenfaldet kom i oktober, lavede vi en dækharvning. Fin fremspiring i 1990. Bøgeplanterne forsvandt i 1991-93, var det på grund af råvildtet eller træk?

Kan vi starte en selvfornyelse engang til? Jordbundstilstanden er blevet meget bedre.

træarter og provenienser. Niels Bjerg havde taget den gamle kulturbog med, så man kunne høre om, hvad man tidligere havde plantet i skoven.

Selskabet vandrede derpå ud mod vest og passerede på den nordlige side af vejen bevoksninger med fuglekirsebær og bøge fra Forêt de Soignes i Belgien. På vejens sydlige side var der Karpatherbøge indblandet ask.

Vi nåede nu ud til den vestlig-

ste del af Lønned Skov, hvor man i den gamle bøgeskov fra 1821 har problemer med vestenvinden.

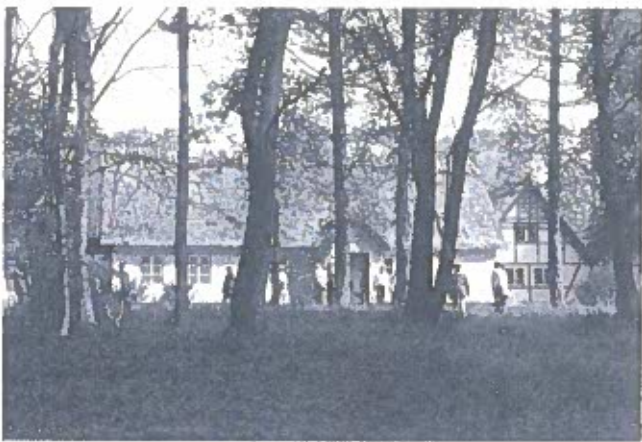

Dr. Erika Löhr, tidl. afd.leder ved Plantefysiologisk Institut, Københavns Universitet mente, at selvforryngelsen ikke blev til noget, fordi nogle af planterne i skovbunden udskiller stoffer, der er skadelige for kimplanterne. Man gør i forskningen meget ud af, hvilke planter, der bekæmper hinanden.

Skovrider N.E. Holten foreslog: *Jeg ville lysne ret stærkt og lave en regulær bøgebeplantning.*

Erik Holmsgaard, tidl. forstander for Det forstlige Forsøgsvæsen mente: *I 1821 fik man denne skov ved hjælp af en selvforryngelse. Jeg ville sætte hegn omkring, så vil træerne komme før eller senere. Jeg er betænkelig ved at lysne. Så vil nogle af de medtagne træer vælte.*

Civilingeniør Georg Rasmussen kom med forslaget: *Nu er der kommet to fornuftige forslag. Hvorfor prøver man ikke begge ting?*

Kig mod den gamle bolig for fasanjægeren. Senere var her traktørsted.

Skovrider Muus fortæller om sit møde med fasanjæger Hirsch, for længe, længe siden.

Skovrideren oplyste, at længere henne i skoven, havde man fældet de gamle bøge og plantet eg; det er også en mulighed, men skovbruget er jo økonomisk trængt, så man går ikke bare hen og laver en kultur til 40.000 kr./ha.

Skovrider Dons mente: *Bøgeforryngelse skal man starte tidligt, det har jeg set på Aalholm. Det er svært med gamle bøge. Det der interesserer os her, er det smukke skovbillede, som vi gerne vil bevare. De gamle bevoksninger er opstået i en tid, hvor råvildtbestanden ikke var så stor.*

N.E. Holten konstaterede: *Det vigtigste for en forstmand, er heldet!*

Skovrider Wedel-Heinen udtalte: *Kunne man få drejet det derhen, at det er naturskov, da kunne man få penge for ikke at gøre noget.*

Klip kuponen fri og post den. Vi betaler porto.
Så snart vi har modtaget kuponen får Du **gratis** tilsendt vor juli/august udgave vedlagt et indbetalingskort.
Når vi har modtaget Din indbetaling - **66,- kr.** træder **abonnementet** i kraft

Bladet udkommer 11 gange om året. Juli udkommer vi ikke.

Ja tak!

Jeg ønsker GRATIS at få tilsendt september nummeret af RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION

Jeg ønsker at abonnere på RUMMETEREN/SKOV KLUB INFORMATION for resten af 1994. Pris - **66,- kr.**

NAVN: _____

ADRESSE: _____

POSTNR: _____ BY: _____

Sendes
ufrankeret

Modtageren
betaler porto

RUMMETEREN/ SKOV KLUB INFORMATION

Tybrindvej 4.
+++ 5157 +++
5592 Ejby.

Da unge Muus traf fasanjæger Hirsch

I 1964 stod der ca. 190 m³/ha, men stormfaldet i 1967 ramte distriktet hårdt. På Gavnø faldt der 45.000 m³. Derfor findes der ikke så meget gammel løvsko. I 1986 blev der lavet ny driftsplan, distriktet har nu 180-190 m³/ha. Man hugger idag 5 m³/ha om året, mens tilvæksten er på 9 m³/ha årligt. I Langs vejen i Madelungen, hvor god tid startede der endnu står store bøge plantet i man med at Knud Thotts tid. plante juletræer og pyntegrønt. Der har udviklet sig et godt marked for selvskovere; i år blev der ved selvskovning omsat 360.000 kr, over 1.000 kr. pr. ha løvskov.

Selskabet begav sig nu hen til et gammelt hus, hvorfra der var en meget smuk udsigt over Karrebæk fjord. Skovrider Mus berettede, om en oplevelse, da han som ung besøgte denne skov på en cykeltur og traf en herre, der talte gebrokkent dansk. Det var fasanjæger Hirsch, der residerede her. I Gavnbogen fra 1902 står der om fasanopdrættet. Det har senere været anvendt som traktørsted, hvortil man også kom sejlende.

Fuglekøje fra 1682

Museumsdirektør Jette Baagøe tog os med hen til stedet, hvor man kunne se resterne af en fuglekøje; køje kommer af de hollandske kooi (bur). Her opdrættede man nogle tamme ænder, der lokkede de vilde til. Vi ved ikke noget om, hvad denne køje har betydet økonomisk. Køjen blev anlagt af Knud Thott. Det er et faktum, at da Jens Sørensen lavede kort over Karrebæk fjord omkring 1715, er Knud Thotts inddæmmede nymose med.

Det man kan se af det gamle kort er, at hele køjen har været omgivet af en grøft. Den gamle køje var et anlæg omgivet af volde, den ny af et trådhegn. Denne andekøje er måske gået til ved stormfloden i 1872.

Dæmningen vi står på hedder Dronningevejen. Ved en jagt på Gavnø var der også kongelig deltagelse. Og da havde dronningen ytret ønske om, at hun ville se udsigten til Karrebæk, og derfor blev denne vej anlagt.

På tilbageturen gennem skoven Madelungen kunne man fryde sig ved synet af nogle få store gamle bøge, plantet i Knud Thotts tid. Inde mellem løvtræerne, over ungt nåltræ, opdagede vi også en stor Abies pinsapo, en ædelgranart, der

vokser på nord-siden ad de Andalusiske bjerge. En træart vi meget sjældent træffer i vore hjemlige skove.

Skovrejsning anno 1872

Efter frokost vandrede man hen til Appenæs, afd. 12 og 13, med bøg fra 1872.

Her fortalte skovrider Bjerg: *Spændende at se på dette skovparti, da det jo er skovrejsning for 120 år siden.*

Indtil 1869 var dette landbrugssjord, tilhørende Herlufsholm. Man har nok savnet et kønt indkørselsparti til slottet. Der foregik et mageskifte, og man lavede "Gavnø Lystskov". Jorden blev undergrundsharvet med stude. Den blev anlagt som en blandingsskov, der er blevet til ren bøgeskov. Er plantet 1872. Der er kun få nåltræer tilbage. Ahornen har bredt sig i stormfaldshullerne fra 1967. Det er håbet, at bøgene vil så sig inde under de ahorn, der nu vinder frem. Da bevoksningen blev målt i 1986 var højden 30 m og diameteren 70 cm.

"Pyntestykket" langs vejen er lavet ca. 1960 af skovrider Muus. Oprindeligt har her været stianlæg, efter baronessens ønske

Kirsten Olesen sluttede den meget givtige ekskursion med ordene: *Det er godt at sige farvel herude i den grønne skov. Der har virket mange koryfæer i tidligere tiders skov. Der var mange fremragende forstmænd i Muus's generation, men også mange gode i den nuværende.*

Vi tager herfra med en rigtig god oplevelse rigere.

I "Gavnø Lystskov" fortæller skovrider Niels Bjerg om "skovrejsning" i 1872.